

## Høringsnotat

---

Innvandringsavdelingen

Dato: 6.9.2017

Saksnr. 17/5087

Høringsfrist: 6.12.2017

### **Forslag til endringer i utlendingsloven – innbringelse og pågrepelse i forbindelse med inn- og utreisekontroll mv.**

#### **1. INNLEDNING**

Justis- og beredskapsdepartementet sender med dette på høring forslag til endringer i lov 15. mai 2008 nr. 35 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven).

Når politiet i dag avdekker i innreisekontrollen eller utreisekontrollen at en utlending ikke fyller vilkårene for lovlig innreise eller utreise, blir vedkommende holdt tilbake. Etter EMK vurderes det i utgangspunktet ikke som frihetsberøvelse om utlendingen holdes tilbake i noen få timer for innreisekontroll eller utreisekontroll – i norsk praksis er grensen satt ved om lag fire timer. Praksis utøves med hjemmel i utlendingsloven § 22, jf. § 15 om grensekontroll og politiloven § 8 om innbringelse for visse politimessige formål, men departementet ønsker å tydeliggjøre hjemmelsgrunnlaget i en egen bestemmelse i utlendingsloven.

Departementet foreslår nå en ny § 22 om innbringelse når utlendingen ikke samarbeider i en alminnelig utlendingskontroll eller når utlendingen er stoppet i en inn- og utreisekontroll. Innbringelsen skal ikke vare lenger enn nødvendig og ikke ut over fire timer.

I forbindelse med innreisekontroll må den det gjelder i noen tilfeller holdes tilbake lengre enn fire timer for å avklare om vedkommende skal bortvises eller utvises eller for å arrangere returreise. I disse tilfellene må man i dag vurdere om det foreligger unndragelsesfare slik at det er rettslig grunnlag for at politimesteren eller den politimesteren har gitt fullmakt kan treffe beslutning om pågrepelse etter utlendingsloven § 106 første ledd bokstav b på grunn av unndragelsesfaren.

Departementet foreslår en ny bestemmelse i § 106 som vil gi særskilt grunnlag for pågrepelse i tilfeller hvor det er et situasjonsbestemt behov ved innreisekontroll for å holde på utlendingen i mer enn 4 timer, men uten at det er nødvendig å vurdere om det i tillegg foreligger unndragelsesfare. Den foreslåtte bestemmelsen åpner for at frihetsberøvelse på dette grunnlag bare skal kunne skje for inntil 24 timer for gjennomføring av returreise.

Det foreslås også en ny bestemmelse i § 105 som vil gi politiet adgang til pålegge en utlending meldeplikt eller bestemt oppholdssted når utlendingen har blitt stanset, innbragt eller pågrepet i forbindelse med innreise og det foreligger grunnlag for bortvisning eller utvisning, dersom meldeplikt eller bestemt oppholdssted vil være tilstrekkelig eller frihetsberøvelse vil være uforholdsmessig.

Forslagene om å kunne holde på utlendingen i mer enn 4 timer uten at det foreligger unndragelsesfare mv., samt ny hjemmel til å pålegge meldeplikt eller bestemt oppholdssted, vil ikke gjelde utlendinger som søker beskyttelse (asyl). For disse gjelder særskilte prosessregler.

## **2. BAKGRUNN**

Den 22. september 2009 avga grenselovutvalget NOU 2009: 20 *Ny grenselov – politiets grenseovervåking og inn- og utreisekontroll*, til det daværende Justis- og politidepartementet. Grenselovutvalget påpekte at det i forbindelse med grensekontroll ofte oppstår et situasjonsbestemt behov for i en kortere tid å ha kontroll på personer og dokumenter inntil adgangen til innreise er avklart og/eller utreise kan gjennomføres. Utvalget viser samtidig til at utlendingsloven ikke gir noen generell hjemmel for bruk av tvangsmidler, men åpner for tvangsmiddelbruk i konkret angitt tilfeller hvor det foreligger uklarhet om ID, unndragelsesfare osv. (For øvrig var vilkårene for bruk av tvangsmidler strengere ved avgivelse av NOU 2009: 20 enn hva de er i dag – kravet til sannsynlighet for unndragelse er i ettertid blitt redusert.) Utvalget uttaler blant annet følgende:

«Et formål med inn- og utreisekontroll er å hindre at personer som ikke har lovlig adgang til riket får reise inn. Retur kan sjelden gjennomføres straks dersom den reisende ankommer med offentlig transportmiddel. Det kan også være andre hindringer for øyeblikkelig gjennomføring, også selv om den reisende avstår fra innreise og ønsker å returnere så raskt som mulig. Det foreligger derfor ofte et situasjonsbestemt behov for i en kortere tid å ha kontroll på personen og dokumentene inntil gjennomføring kan skje. Det kan spørres om dette behovet bør dekkes av en egen hjemmel i loven og ikke bare finne sin løsning ved en praktisk tillempling av de straffeprosessuelle virkemidler.»

Utvalgets flertall foreslo en egen hjemmel i lovutkastet til ny grenselov (§ 22) med følgende ordlyd:

«Når politiet ved inn- og utreisekontroll forbereder et bortvisningsvedtak/utvisningsvedtak eller gjennomføringen av dette, eller en person velger å avstå fra å kreve innreise fordi vilkårene ikke er til stede, kan politiet holde personen tilbake inntil tilbakereise kan skje.

Tilbakeholdelsen kan gjennomføres i særskilt lokale på grenseovergangsstedet, i arrestlokale, i utlendingsinternat eller i annet egnet lokale.

Som ledd i tilbakeholdelsen kan politiet ta hånd om personens reisedokument, andre bevis for identitet, betalingsmidler og billetter. Forøvrig skal tilbakeholdelsen ikke omfatte restriksjoner.

Tilbakeholdelsen skal være kortest mulig. Tilbakeholdelse utover tre dager kan bare brukes når dette etter sakens art og forholdene ellers ikke vil være et uforholdsmessig inngrep og det foreligger beslutning av tingretten. Ved tilbakeholdelse utover en uke, gjelder utlendingslovens regler om pågrep og fengsling.»

Utlvalgets mindretall mente at eventuell regulering burde skje i utlendingsloven:

«[Mindretallet] viser til at det er vedtatt en ny utlendingslov som har godt utbygde regler om tvangsmidler. En endring av disse regler bør eventuelt skje gjennom en totalvurdering av utlendingslovens tvangsmiddelsystem, og ikke som en spesialbestemmelse i en ny grenselov. En regel som foreslått synes dessuten egnet til å undergrave det kontrollsystem som følger av anvendelsen av straffeprosessuelle tvangsmidler. I den grad regelen også begrunnes med behovet for å holde personer tilbake for gjennomføring av forvaltningskontroll, antas dette behovet dekket gjennom eksisterende regelverk sammenholdt med de regler om personkontroll som foreslås i en ny grenselov.»

I høringen om Grenselovutvalgets innstilling støttet Utlendingsdirektoratet (UDI) flertallets forslag om å regulere bruk av tvangsmidler i grenseloven, mens Politidirektoratet, Romerike politidistrikt, Øst-Finnmark politidistrikt og Troms og Finnmark statsadvokatembeter mente at regulering bør skje i utlendingsloven.

Prop. 161 L (2016–2017) *Lov om grensetilsyn og grensekontroll av personer* (grenseloven) ble godkjent i statsråd 11. august 2017, og tar utgangspunkt i forslagene som ble lagt frem av Grenselovutvalget. Det fremgår av proposisjonen at departementet vil vurdere endringer i *utlendingsloven* for å tydeliggjøre hjemmelsgrunnlaget for bruk av tvangsmidler (side 72).

### **3. MENNESKERETTLIGE FORPLIKTELSER**

Både Grunnloven og internasjonale konvensjoner, herunder Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK) og FNs konvensjon om sivile og politiske

rettigheter (SP), setter begrensninger for adgangen til pågrepelse i forbindelse med grensepassering – også når dette skjer kortvarig. Grunnlovs- og konvensjonsbestemmelser som er av betydning er blant annet:

- Grunnloven § 94, jf. EMK artikkel 5 og SP artikkel 9 (retten til personlig frihet og sikkerhet)
- Grunnloven § 102, jf. EMK artikkel 8 og SP artikkel 17 (vern om privat- og familieliv)
- Grunnloven § 104 annet ledd, jf. FNs barnekonvensjon artikkel 3 nr. 1 (hensynet til barnets beste)
- Grunnloven § 113 (legalitetsprinsippet)

Departementet legger til grunn at når det gjelder frihetsberøvelse i forbindelse med innreise- og utreisekontroll, fastsetter ikke Grunnloven § 94 og SP artikkel 9 ytterligere menneskerettslige forpliktelser ut over det som følger av EMK. EMK artikkel 5 nr. 1 innledningen og bokstavene b og f lyder slik:

1. Enhver har rett til personlig frihet og sikkerhet. Ingen må bli berøvet sin frihet unntatt i følgende tilfelle og i samsvar med en framgangsmåte foreskrevet ved lov:
  - b. lovlig pågrepelse eller frihetsberøvelse av en person som ikke har etterkommet et lovlig pålegg av en domstol eller for å sikre at en forpliktelse foreskrevet ved lov, blir oppfylt;
  - f. lovlig pågrepelse eller frihetsberøvelse av en person for å hindre at han kommer inn i landet uten tillatelse, eller av en person som det treffes tiltak mot med sikte på utsendelse eller utlevering.

Hvorvidt noen er blitt berøvet friheten i henhold til artikkel 5, må vurderes konkret, blant annet ut fra tiltakets art, varighet, virkninger og gjennomføringsmåte. I oktober 2013 avsa EMD dom i en sak som gjaldt en flypassasjer som ble tilbakeholdt i noen timer i forbindelse med utreisekontrollen fra Aserbajdsjan, *Gahramanov mot Aserbajdsjan* (26291/06). Bakgrunnen for tilbakeholdelsen var at klageren ved en feil sto oppført på en liste over personer som skulle nektes utreise. Det var omtvistet om klageren var tilbakeholdt i to eller fire timer, men det var uomtvistet at han ikke hadde mulighet til å forlate rommet hvor han ble holdt, og at tilbakeholdelsen opphørte så snart klagerens situasjon var avklart (avsnitt 43).

Domstolen måtte i saken ta stilling til om forholdet gjaldt frihetsberøvelse etter EMK artikkel 5, og kom til at dette ikke var tilfellet. Domstolen viste til at det er viktig å se hen til hva som er grunnlaget og omstendighetene for innbringelsen («the context in which action is taken»), siden det er vanlig i et moderne samfunn at publikum i visse situasjoner, ut fra allmenne hensyn, må avfinne seg med kontroller og restriksjoner i blant annet bevegelsesfriheten. Således peker Domstolen på at en flypassasjer kan anses å ha samtykket til å gjennomgå flere sikkerhetskontroller når vedkommende har valgt å

reise med fly, herunder kontroll av identitetspapirer, bagasjekontroll, og venting i forbindelse med gjennomføring av ytterligere undersøkelser. Domstolen la til grunn at så lenge tilbakeholdelse i forbindelse med flyplasskontroller ikke overskrider den tid som er helt nødvendig for gjennomføring av kontrollen (has not exceeded the time strictly necessary to comply with relevant formalities»), faller ikke tilfellet inn under artikkel 5 om frihetsberøvelse. Følgende siteres fra avgjørelsen:

“39. The Court further points out that Article 5 § 1 may apply to deprivations of liberty of a very short length, for example where applicants were stopped for a search which did not exceed thirty minutes (see *Gillan and Quinton v. the United Kingdom*, no. 4158/05, § 57, ECHR 2010 (extracts)) or the length of time during which the applicant was held at the police station did not exceed forty-five minutes (see *Shimovolos v. Russia*, no. 30194/09, §§ 48-50, 21 June 2011). However, the Court observes that in the present case the applicant was detained in circumstances which were different from those described above where the applicants’ detention was due to intervention by the police. In the instant case the applicant was stopped by border officials following passport control in an international airport because his name appeared under the status “to be stopped” in the database of the SBS.

40. The Court reiterates in this connection that the context in which action is taken is an important factor to be taken into account, since situations commonly occur in modern society where the public may be called on to endure restrictions on freedom of movement or liberty in the interests of the common good (see *Austin and Others*, cited above, § 59). An air traveller may be seen in this regard as consenting to a series of security checks by choosing to travel by plane (see *Gillan and Quinton*, cited above, § 64). In particular, these security checks may include having his identity papers checked or having his baggage searched, and also waiting for further enquiries to be carried out to establish his identity or determine that he does not represent a security risk for the flight.

41. The Court accepts in this respect that where a passenger has been stopped by border officials during border control in an airport in order to clarify his situation and where this detention has not exceeded the time strictly necessary to comply with relevant formalities, no issue arises under Article 5 of the Convention.”

I den konkrete saken ble det videre lagt vekt på at klageren hadde hatt mulighet til å forlate flyplassen med en gang situasjonen ble avklart (avsnitt 45).

Det vises også til EMDs dom fra oktober 2016 i saken *Kasparov mot Russland* (53659/07). I denne saken var klageren tilbakeholdt i fem timer av russiske myndigheter i forbindelse med en innenriks flyreise. Bakgrunnen for

dette var beskyldninger om at klageren og hans reisefølge reiste på falske flybilletter (avsnitt 7 til 9, jf. 44). Domstolen kom til at klageren hadde vært frihetsberøvet i henhold til EMK artikkel 5 (avsnitt 46). Det ble vist til at politiet startet kriminalitetsetterforskning og at tilbakeholdelsen strakk seg langt ut over den tid som var helt nødvendig for å avklare slike forhold som normalt er knyttet til flyplasskontroller. I vurderingen vektla EMD at klageren ikke hadde noe annet valg enn å følge politiets ordre, og at selv om han ikke var fysisk holdt tilbake, så hadde han ingen mulighet til å forlate rommet hvor han ble plassert. Videre påpekte EMD at det ikke kunne ha noen avgjørende betydning at russiske myndigheter ikke rubriserte situasjonen som en arrestasjon. Endelig påpekte domstolen viktige forskjeller fra *Gahramanov*-saken:

“Fourth, give its nature, the applicant’s detention of liberty must be distinguished from the Gahramanov case, where the stopping of the applicant at an airport during a routine border control to clarify his situation was found not to be deprivation of liberty, particular when his detention did not exceed the time strictly necessary for that purpose (see §§ 41-47 of the judgment, cited above). In Mr Kasparov’s case, the police went beyond simply clarifying the situation relating to his tickets and purportedly began investigating the crime of forgery, by questioning him, searching him and drawing up a report. Their detention of him thus went far beyond the time strictly necessary for verifying the formalities normally associated with airport travel. Therefore, in contrast to the Gahramanov case, this was not the normal situation that anyone traveling through an airport can be expected to endure in the common good.”

En annen sak hvor Domstolen kom til at det gjaldt frihetsberøvelse etter EMK artikkel 5, var *Nolan og K mot Russland* (2512/04) fra november 2009. I saken var klageren blant annet blitt tilbakeholdt i forbindelse med en innreisekontroll til Russland. Klageren anførte at dette hadde utgjort et brudd på hans rettigheter etter EMK artikkel 5. I tråd med etablert praksis, uttalte EMD at forskjellen mellom frihetsinnskrenkning og frihetsberøvelse er et spørsmål om grad og intensitet, ikke art eller innhold (avsnitt 93). Hvorvidt noen er blitt berøvet friheten i konvensjonens forstand, må vurderes konkret, blant annet ut fra tiltakets art, varighet, virkninger og gjennomføringsmåte. EMD uttalte deretter:

“94. On the facts, the Court observes that the applicant arrived at the Moscow airport from Cyprus at 11 p.m. on 2 June 2002. After the border control had refused him leave to enter Russian territory, he was escorted to the transit hall. In the transit hall he was locked up overnight in a small room. He was allowed to use the toilet, bar and telephone in the morning on the following day. At about 10 a.m. he bought a ticket to Tallinn and boarded that flight one and a half hours later. He was accompanied by a border guard until such time as he was on board.

95. Even though the applicant had not crossed the Russian border, as the Government pointed out, during his stay in the transit hall he was under the jurisdiction of the Russian Federation. The Government did not claim that the transit zone of Sheremetyevo Airport had the status of extraterritoriality or was otherwise outside the State's control (compare *Shamsa v. Poland*, nos. 45355/99 and 45357/99, § 45, 27 November 2003). The Court finds therefore that the applicant was effectively under Russian authority and responsibility (compare *Öcalan v. Turkey* [GC], no. 46221/99, § 91, ECHR 2005-IV).

96. That the applicant was not subject to any administrative or criminal detention procedure – the fact on which the Government heavily relied – is not relevant for the Court's assessment of whether or not there existed a *de facto* deprivation or restriction of his liberty. With regard to his concrete situation, the Court observes that during the overnight stay at Sheremetyevo Airport he was unable to leave of his own will the room in which he had been placed, because it was locked from the outside. Although he was permitted to use the toilet and bar the following morning, that could only be done under constant supervision by a border control officer. In fact, his departure only became possible on the following day when he bought a ticket to Estonia, by which time his overnight detention had already taken place. The applicant's submission that his liberty was restricted overnight is also corroborated by the requirements of the Border Crossing Guidelines, which mandated the border control to escort persons in the applicant's situation to "isolated premises" and place them "under guard" until such time as they had left Russian territory (see paragraph 46 above). Accordingly, the Court finds that the conditions of the applicant's overnight stay in the transit hall of Sheremetyevo Airport in Moscow were equivalent in practice, in view of the restrictions suffered, to a deprivation of liberty, for which the Russian authorities were responsible.

EMD påpekte at EMK artikkel 5 nr. 1 bokstav f i dette tilfellet kunne gi hjemmel for lovlig pågrepelse eller frihetsberøvelse av en person for å hindre at han kommer inn i landet uten tillatelse (avsnitt 97). Det var imidlertid nødvendig å vurdere om frihetsberøvelsen var skjedd «i samsvar med en framgangsmåte foreskrevet ved lov», jf. EMK artikkel 5 nr. 1. I dette kravet har EMD innfortolket krav til kvaliteten på hjemmelen, herunder at den må være tilstrekkelig tilgjengelig, presis og forutsigbar (avsnitt 98 med henvisninger).

Det var ikke påvist noen russisk lov som ga hjemmel for frihetsberøvelse, men det fulgte av retningslinjene for grensepassering at grensevaktene skulle eskortere personer som var nektet innreise til isolerte fasiliteter og vokte dem frem til vedkommende hadde forlatt russisk territorium. Retningslinjene var ikke publisert eller tilgjengelig for offentligheten, og EMD konkluderte med at dette ikke kunne tilfredsstille kravene om tilgjengelighet

og forutberegnelighet (avsnitt 99). Det forelå derfor en krenkelse av EMK artikkel 5 nr. 1.

Departementet legger etter dette til grunn at tilbakeholdelse inntil 4 timer som skjer i forbindelse med en *innreisekontroll* eller *utreisekontroll*, normalt ikke vil bli så langvarig eller ha slik karakter at det vil regnes som frihetsberøvelse etter EMK artikkel 5.

Hvis tilbakeholdelse skal skje for lenger enn 4 timer, bør imidlertid forholdet behandles som frihetsberøvelse etter EMK artikkel 5. I så fall bør det treffes pågripelsesbeslutning av politimesteren eller den politimesteren har gitt fullmakt, og det vil gjelde vilkår knyttet til forholdsmessighet.

Eventuell frihetsberøvelse av barn og barnefamilier reiser særlige menneskerettslige spørsmål, herunder krav til vilkår, varighet og boforhold. Dette er nylig drøftet grundig i Prop. 126 L (2016–2017), hvor det er foreslått særlige regler for frihetsberøvelse av mindreårige utlendinger. Departementet viser til proposisjonens kapittel 7. Samtidig understrekes det at drøftingene i den nevnte lovproposisjonen særlig retter seg mot familier som har anført et beskyttelsesbehov, og som selv opplever at de er i en sårbar situasjon. Eventuell frihetsberøvelse etter de reglene som nå foreslås om pågrepelse, meldepikt og bestemt oppholdssted, gjelder *ikke* asylsøkere.

EUs returdirektiv (2008/115/EC) er gjennomført i norsk rett og har regler om blant annet pågrepelse og fengsling av tredjelandsborgere, se artikkel 15 til 18. Reglene kommer ikke til anvendelse på tredjelandsborgere som er nektet innreise i samsvar med Europaparlaments- og rådsforordning (EU) 2016/399 om bevegelsen av personer over grenser (grenseforordningen), eller som pågripes eller stanses av kompetente myndigheter i forbindelse med ulovlig passering av en medlemsstats ytre grense til lands, til sjøs eller med fly, og som ikke senere har fått tillatelse eller rett til opphold i vedkommende medlemsstat.

For øvrig viser departementet til redegjørelsene for menneskerettslige forpliktelser som er gitt i Prop. 138 L (2010–2011) kapittel 4, Prop. 91 L (2015–2016) kapittel 4 og 7.1.3 og Prop. 126 L (2016–2017) kapittel 5.

## **4. GJELDENDE RETT**

### **4.1 Bortvisning ved innreisekontroll**

Et vedtak om bortvisning innebærer enten at utlendingen nektes innreise i riket fordi innreisevilkårene ikke er oppfylt, eller at utlendingen pålegges å forlate riket fordi vilkårene for å oppholde seg i riket ikke er oppfylt.



Vilkårene for å treffe vedtak om bortvisning av tredjelandsborgere (dvs. personer som ikke omfattes av EØS-regelverket) følger av utlendingsloven § 17. Bestemmelsen lyder slik:

#### § 17 Bortvisning

En utlending kan bortvises:

- a) når utlendingen ikke viser gyldig pass eller annet godkjent reisedokument når dette er nødvendig,
- b) når utlendingen ikke viser visum når dette er nødvendig,
- c) når utlendingen er registrert i Schengen Informasjonssystem (SIS) med sikte på å nekte innreise,
- d) når utlendingen mangler nødvendig tillatelse etter loven,
- e) når utlendingen ikke kan sannsynliggjøre det oppgitte formålet med oppholdet,
- f) når utlendingen ikke kan sannsynliggjøre å ha eller være sikret tilstrekkelig midler til opphold i riket eller i annet Schengenland og til hjemreise,
- g) når utlendingen er straffet eller er ilagt særreaksjon som nevnt i § 66 første ledd bokstav b, for mindre enn to år siden har sonet eller er ilagt straff eller særreaksjon for et forhold som nevnt i § 66 første ledd bokstav c, eller når andre omstendigheter gir grunn til å frykte at utlendingen her i riket eller i et annet Schengenland har begått eller vil begå en straffbar handling som kan føre til fengselsstraff. Tilsvarende gjelder når det er grunn til å frykte at utlendingen her i riket eller i et annet Schengenland har begått eller vil begå straffbare handlinger som nevnt i straffeloven § 323 (mindre tyveri), § 326 (mindre underslag), § 334 (mindre heleri), § 339 (mindre hvitvasking), § 362 (mindre dokumentfalsk) eller § 373 (mindre bedrageri),
- h) når utlendingen i utlandet er straffet eller er ilagt særreaksjon for et forhold som etter norsk lov kan føre til fengselsstraff i fem år eller mer,
- i) når en myndighet i et Schengenland har truffet endelig avgjørelse om bortvisning eller utvisning av utlendingen fordi det er særlig grunn til å anta at vedkommende har begått alvorlige straffbare handlinger, eller fordi det foreligger reelle holdepunkter for at vedkommende planlegger å begå slike handlinger på territoriet til et Schengenland,
- j) når kompetent helsepersonell finner at utlendingen åpenbart lider av alvorlig sinnslidelse,
- k) når utlendingen ikke har dekket utgifter som er blitt påført det offentlige i forbindelse med at utlendingen tidligere er ført ut av riket eller har uoppgjort bøtestraff, eller

- l) når det er nødvendig av hensyn til Norges eller et annet Schengenlands indre sikkerhet, folkehelse eller offentlig orden.

En utlending som er født i riket, og som senere uavbrutt har hatt fast bopel her, kan ikke bortvises. Det samme gjelder utlendinger som har midlertidig eller permanent oppholdstillatelse, og nordiske borgere som er bosatt i riket.

Kongen kan i forskrift gi regler om unntak fra bestemmelsene i første ledd for innehaver av visum eller oppholdstillatelse utstedt av et Schengenland.

Hovedregelen er at vedtak om bortvisning treffes av politimesteren eller den politimesteren gir fullmakt, jf. § 18. Vedtak om bortvisning ved grensekontroll etter § 17 første ledd bokstav a til c kan treffes av polititjenestemann.

Europaparlaments- og rådsforordning (EU) 2016/399 om bevegelsen av personer over grenser (grenseforordningen) gjelder som forskrift, jf. utlendingsforskriften § 4-1. Det enkelte Schengenland utfører grensekontroll på sin del av yttergrensen på vegne av de øvrige Schengenlandene. En tredjelandsborger som ikke oppfyller alle innreisevilkårene, og som ikke tilhører noen av de grupper av personer som er unntatt fra disse, *skal* nektes innreise på medlemsstatenes territorier, jf. artikkel 14 nr. 1. Grensevaktene har plikt til å påse at en tredjelandstatsborger som er nektet innreise, ikke reiser inn på vedkommende medlemsstats territorium, jf. artikkel 14 nr. 4.

For utlendinger som er omfattet av EØS-avtalen eller EFTA-konvensjonen finnes særregler om bortvisning, se utlendingsloven § 121. Fordi det stilles vesentlig færre innreisevilkår for denne gruppen utlendinger, er bestemmelsen mindre praktisk enn bestemmelsen i utlendingsloven § 17 om bortvisning av tredjelandsborgere.

Et vedtak om bortvisning av en utlending som ikke har oppholdstillatelse eller oppholdsrett etter EØS-regelverket, kan iverksettes straks, jf. utlendingsloven § 90 første ledd. Utlendingen kan be om utsatt iverksettelse, jf. forvaltningsloven § 42, men dette gis normalt ikke.

## **4.2 Utvisning**

Ved inn- og utreisekontroll blir det noen ganger avdekket forhold som gjør at det ikke er tilstrekkelig med bortvisning, men at det heller bør reageres med den strengere reaksjonen *utvisning*. Årsaken kan være brudd på utlendingsloven eller at utlendingen er eller blir straffet. Det kan for eksempel vise seg at utlendingen har gitt uriktige opplysninger til norske myndigheter, har falske identitetsdokumenter, benytter identitetsdokumenter utstedt på en annen person, er utvist fra et annet Schengenland, straffes for brudd på tollovgivningen osv.

I tillegg til at utvisning på samme måte som bortvisning innebærer en plikt til å forlate riket, innebærer det også at alle eventuelle oppholdstillatelser opphører, og at utlendingen ilegges et varig eller tidsbegrenset forbud mot senere innreise (innreiseforbud), jf. utlendingsloven §§ 71 og 122. Innreiseforbudet gjelder også for innreise til Schengenområdet, dersom opplysningene om innreiseforbudet blir innmeldt i Schengen informasjonssystem, jf. SIS-loven § 7 nr. 2.

I likhet med et vedtak om bortvisning, kan et vedtak om utvisning av en utlending som ikke har oppholdstillatelse eller oppholdsrett etter EØS-regelverket, iverksettes straks, jf. utlendingsloven § 90 første ledd. Utlendingen kan be om utsatt iverksettelse, jf. forvaltningsloven § 42, men dette gis normalt ikke.

### 4.3 Visum på grensen (nødvisum)

Visum er en innreisetillatelse for utlendinger. Hovedregelen er at det kreves visum for innreise i Norge og Schengenområdet. Dette utgangspunktet er modifisert ved at det er inngått visumfrihetsavtaler med en rekke forskjellige land, og ved unntaksregler i det nasjonale regelverket.<sup>1</sup>

Når utlendingen ikke viser visum når dette er nødvendig, kan dette lede til bortvisning, jf. § 17 første ledd bokstav b. I noen tilfeller kan imidlertid utlendingen gis visum på grensen (nødvisum), jf. utlendingsforskriften § 3-18:

#### § 3-18 Visum på grensen (nødvisum)

Dersom uforutsette og tvingende grunner taler for det, kan en visumpliktig utlending som melder seg for passkontrollen uten gyldig visum, gis Schengenvisum på grensen når vilkårene for å utstede slikt visum etter lovens § 10 er oppfylt.

Selv om vilkårene for å utstede visum etter lovens § 10 ikke er oppfylt, kan det utstedes visum på grensen når særlige rimelighetsgrunner taler for det, og vilkårene for å utstede nasjonalt visum etter lovens § 11, eller innreisevisum etter lovens § 12, jf. forskriftens § 3-13 første ledd (innreisevisum til utlending som er gitt en oppholdstillatelse), er oppfylt.

Visumpliktig skipsmannskap som fratrer sine stillinger om bord i norsk eller utenlandsk skip mens dette ligger i norsk havn, jf. § 4-17, kan gis visum på grensen.

En utlending som er på norsk grense og som søker beskyttelse (asyl) etter reglene i lovens kapittel 4, eller for øvrig gir opplysninger som tyder på

---

<sup>1</sup> Grupper som er unntatt fra visumplikt er blant annet asylsøkere (utl. § 9 første ledd), nordiske borgere (utf. § 3-1 bokstav a) utlendinger som er omfattet av EØS-regelverket (utf. § 3-1 bokstav b og c), utlendinger som har oppholdstillatelse eller Schengenvisum utstedt av et land som deltar i Schengensamarbeidet (utl. § 9 annet og tredje ledd), og utlendinger som er borgere av et land EU har visumfrihetsavtaler med (utf. § 3-1 bokstav e).

at vernet mot utsendelse etter § 73 kan komme til anvendelse, har likevel rett til innreise uten visum, jf. lovens § 9 første ledd.

Utlendingsdirektoratet kan gi nærmere retningslinjer om visum på grensen, herunder regler om varighet av slikt visum.

Det skal generelt svært mye til for å gi et nødvisum, jf. «uforutsette og tvingende grunner» og «særlige rimelighetsgrunner».

Søknader om nødvisum forberedes av politiet før de sendes over til UDI for avgjørelse. Utfyllende retningslinjer er beskrevet i UDIs rundskriv RS 2010-166 *Utstedelse av visum på grensen (nødvisum), herunder visum for sjøfolk i transitt- utlendingsforskriften § 3-18*.

#### **4.4 Politiets adgang til å holde på utlendingen i forbindelse med inn- og utreisekontroll og eventuell bortvisning mv.**

Utlendingsloven § 15 fastsetter regler om gjennomføring av grensekontroll. Her følger det blant annet at det ved inn- og utreisekontroll skal det påses at enhver har pass eller annet legitimasjonsdokument som er godkjent som reisedokument, og at visumpliktige har gyldig visum. Det skal også påses at det ikke foreligger annet grunnlag for bortvisning. Utlendingsloven § 22 fastsetter at politiet har ansvaret for grensekontrollen. I praksis er det lagt til grunn at politiet i kraft av kompetansen etter utlendingsloven § 22, jf. § 15 har adgang til å holde tilbake en person for et kort tidsrom. Det er antatt at grensen går ved omkring 4 timer (jf. det som fremgår om politiloven § 8 nedenfor) mens det gjennomføres nødvendige undersøkelser.

Videre vises det til politilovens § 8 om innbringelse for politimessige formål, som supplerer utlendingsloven § 22, jf. § 15, og som lyder:

Politiet kan innbringe til politistasjon, lensmannskontor eller annet lokale som benyttes under polititjenesten

- 1 den som på offentlig sted forstyrrer ro og orden eller den lovlige ferdsel
- 2 den som ikke etterkommer pålegg fra politiet om å fjerne seg fra offentlig sted når omstendighetene gir skjellig grunn til å frykte for forstyrrelse av den alminnelige ro og orden eller den lovlige ferdsel
- 3 den som ikke oppgir navn, fødselsdato, fødselsår, stilling og bopel når politiet forlanger det, eller som gir opplysninger herom som det er grunn til å tvile på riktigheten av
- 4 den som treffes på eller ved et sted der det må antas å være begått en forbrytelse umiddelbart forut.

Ingen må holdes tilbake lenger enn nødvendig etter denne bestemmelsen og ikke ut over 4 timer.

Det vises særlig til det som følger av annet ledd om at frihetsberøvelse etter denne bestemmelsen maksimalt kan vare i fire timer.

I saker om bortvisning eller utvisning hvor utlendingen må holdes lenger enn i fire timer, er det i første rekke utlendingsloven § 106 første ledd bokstav b som er den aktuelle hjemmelen for pågrepelse og fengsling. Det følger av bestemmelsen at en utlending kan pågripes og fengsles når det foreligger «konkrete holdepunkter for å anta at utlendingen vil unndra seg iverksettingen av et vedtak som innebærer at utlendingen plikter å forlate riket». Tilsvarende kan utlendingen pågripes og fengsles under behandlingen av en sak som kan føre til et vedtak om bortvisning eller utvisning, jf. utlendingsloven § 99 annet ledd. Vedkommende vil i slike tilfeller kunne plasseres i ventecelle/politiarrest i påvente av uttransport eller overføring til Politiets utlendingsinternat.

Departementet bemerker at vedtak som innebærer at en utlendingen må forlate riket, herunder vedtak om bortvisning og utvisning, innebærer at utlendingen også må forlate Schengenområdet hvis vedkommende ikke har oppholdstillatelse eller annet grunnlag for opphold i et annet Schengenland, jf. utlendingsforskriften § 17-14 a. Det kan derfor tenkes situasjoner hvor det foreligger adgang til pågrepelse og fengsling i medhold av § 106 første ledd bokstav b når utlendingen vil forlate Norge, men ikke Schengenområdet, jf. Rt. 2012 s. 1330.

## **5. DEPARTEMENTETS FORSLAG**

### **5.1 Hjemmel for innbringelse og tilbakehold i inntil fire timer ved grensekontroll og alminnelig utlendingskontroll**

Grenselovutvalget påpekte at gjeldende rett mangler en bestemmelse som retter seg særskilt mot det situasjonsbestemte behovet som i mange tilfeller oppstår for å holde på personer som stanses ved innreisekontrollen på et grenseovergangssted. I noen tilfeller må den det gjelder holdes tilbake for å avklare om vedkommende skal bortvises eller utvises, og i andre tilfeller må vedkommende holdes tilbake fordi det tar tid før det er praktisk mulig å arrangere en returreise.

Departementet viser til at norske myndigheter etter grenseforordningen plikter å sørge for at en tredjelandsborger som ikke oppfyller alle innreisevilkårene, og som ikke tilhører noen av de grupper av personer som er unntatt fra disse, nektes innreise på medlemsstatenes territorier over Schengen yttergrenser, jf. grenseforordningen artikkel 14 nr. 1. Grensevaktene har plikt til å påse at en tredjelandsstatsborger som er nektet innreise, ikke reiser inn på vedkommende medlemsstats territorium, jf. artikkel 14 nr. 4. Det vises i denne forbindelse til grenseforordningens fortale avsnitt 6 om at den ytre grensekontrollen ikke bare er i den aktuelle medlemsstatens interesse, men

også skal tjene interessene til de øvrige medlemsstater som har opphevet grensekontrollen ved sine indre grenser. Det uttales videre at grensekontrollen bør bidra til å bekjempe ulovlig innvandring og menneskehandel og forebygge enhver trussel mot medlemsstatenes indre sikkerhet, offentlige orden, folkehelse og internasjonale forbindelser.

Som påpekt vil det i utgangspunktet ikke utgjøre frihetsberøvelse etter EMK artikkel 5 om noen holdes tilbake i inntil fire timer. Det vises herunder til det EMDs uttalelser i Gahramanov mot Aserbajdsjan om at det ofte forekommer situasjoner i et moderne samfunn hvor borgere må tåle restriksjoner på bevegelsesfriheten av hensyn til allmennheten. Slike tiltak kan blant annet være sjekk av identifikasjonspapirer eller bagasje, samt å vente på nærmere undersøkelser for å avklare identitet eller for å avgjøre at personen ikke utgjør en sikkerhetsrisiko.

Det er imidlertid ønskelig å ha et tydeligere hjemmelsgrunnlag enn utlendingsloven § 22, jf. § 15, og politiloven § 8 for dagens praksis med at polititjenestemann kan beslutte å holde tilbake utlendingen i inntil fire timer for kontroll med innreise eller for gjennomføring av returreise.

Det understrekes for øvrig at den aktuelle hjemmelen bør gjelde både ved innreisekontroll og ved utreisekontroll. Det vises i denne sammenheng til det som er påpekt ovenfor om at en utlending som plikter å forlate Norge, i mange tilfeller også vil ha plikt til å forlate hele Schengenområdet, og at det således kan være grunnlag for pågrepelse mv. dersom det viser seg at utlendingen f.eks. tar sikte på å reise til Sverige eller Tyskland, jf. Rt. 2012 s. 1330. Videre kan det for eksempel forekomme tilfeller hvor det i forbindelse med en utreisekontroll oppstår mistanke om at en utlending har oppholdt seg ulovlig i Norge, slik at det bør undersøkes om det er grunnlag for å treffe utvisningsvedtak.

Departementet foreslår at den nye bestemmelsen også bør gjelde i tilfeller hvor utlendingen er stanset i en alminnelig utlendingskontroll, og hvor utlendingen ikke gir nødvendige opplysninger eller det er grunn til å tro at opplysningene som oppgis er uriktige. Det er hender ofte at politiet foretar utlendingskontroller hvor det er behov for å gjøre nærmere undersøkelser. I dag er det politiloven § 8 som anvendes som hjemmel for innbringelse av utlendingen ved tvil om navn, fødselsdato, fødselsår, stilling og bopel. Det vil imidlertid gi et mer oversiktlig og tydeligere regelverk dersom adgangen til innbringelse i forbindelse med en alminnelig utlendingskontroll reguleres særskilt i utlendingsloven, og knyttes til vilkårene som fremgår av § 21 første ledd annet punktum («Ved slik kontroll må utlendingen vise legitimasjon og om nødvendig gi opplysninger for å bringe identiteten og lovligheten av oppholdet i riket på det rene»).

Den nye bestemmelsen om innbringelse vil være nært knyttet til bortvisning og utlendingskontroll. Departementet mener derfor at det kan være hensiktsmessig å plassere bestemmelsen som en ny § 22 i utlendingslovens kapittel 2 («Visum, kontroll med inn- og utreise og bortvisning mv.»). Det vises i den forbindelse til at nåværende § 22 er foreslått opphevet i Prop. 161 L (2016–2017), fordi innholdet i paragrafen flyttes til ny grenselov.

## **5.2 Hjemmel for å holde utlendingen pågrepet ut over fire timer i forbindelse med innreisekontroll og eventuell bortvisning mv.**

I mange tilfeller vil ikke adgangen til innbringelse og tilbakehold i inntil fire timer være tilstrekkelig. Det er svært praktisk at det kan ta noe tid å avklare spørsmålet om bortvisning eller utvisning, eller å gjennomføre returreise. Før det kan treffes vedtak om bortvisning eller utvisning, har utlendingen således krav på å kunne fremlegge synspunkter, jf. forvaltningsloven § 16 og utlendingsloven § 81. Utlendingen har også krav på bistand fra advokat, jf. § 92, og i noen tilfeller kan det være aktuelt å utstede nødvisum. I mange tilfeller vil det være behov for tolk (på flere stadier under saksbehandlingen). I tillegg kan det blant annet gjelde varslingsfrister til andre land for gjennomføring av returreisen.

UDI har haste- og hjemmevaktordninger for hurtigbehandling av saker, men vaktene er ikke døgnåpne. UDIs hastevakt behandler saker om bortvisning og utvisning i kontortiden, det vil si fra kl. 09.00-15.45 (til kl. 15.00 i sommertiden). For nødvisum på dagtid har UDIs visumenhet egen vaktordning. Beredskapsvakten behandler saker om bortvisning, utvisning, nødvisum og ellers spørsmål i forbindelse med grensekontroll fra kl. 15.45 (fra kl. 15.00 i sommertiden) til kl. 23.00, og fra 11.00-23.00 i helger og helligdager.

Selv om spørsmålet om bortvisning eller utvisning normalt lar seg behandle raskt, er det ikke alltid at det går returfly samme dag. Dette er særlig en utfordring i de tilfellene hvor søkeren ankommer på kveldstid eller skal returneres til en destinasjon som det går få fligheter til.

Med grunnlag i dagens regelverk er situasjonen som tidligere beskrevet at det i de aktuelle tilfellene må foretas en vurdering av om det er grunnlag for å holde på utlendingen ut fra unndragelsesfare, jf. utlendingsloven § 106 første ledd bokstav b. I mange saker vil det kunne konstateres unndragelsesfare, men ikke i alle. Norske myndigheter er like fullt forpliktet til å sørge for at tredjelandsborgere som skal nektes innreise til Schengenområdet ikke slipper inn på territoriet. Departementet mener at det er behov for en egen hjemmel for situasjonsbestemt pågrepelse i disse sakene.

Departementet foreslår derfor at det vedtas en ny hjemmel om at politimesteren eller den politimesteren har gitt fullmakt kan beslutte å pågripe en ut-

lending i inntil 24 timer (regnet fra tidspunktet for innbringelse) når vedkommende stanses i forbindelse med innreise, for å avklare spørsmålet om bortvisning eller utvisning, og/eller for å gjennomføre returreise. Det foreslås at det oppstilles et krav om at utlendingen har blitt eller mest sannsynlig vil bli nektet innreise.

Det er sjelden at det er behov for holde en utlending pågrepet lenger enn til dagen etter ankomst, så en frist på 24 timer vil være tilstrekkelig. Dersom det unntaksvis er behov for å holde utlendingen lenger enn dette, må det søkes grunnlag for pågrepelse og eventuelt fengsling i medhold av dagens hjemmel i § 106 første ledd, jf. særlig bokstav a (ID-uklarhet) og bokstav b (unndragelsesfare).

Departementet har vurdert om den nye pågripelseshjemmelen også bør gjelde ved *utreise*, men antar at det ikke vil være behov for dette. Norsk rett har ingen generell regel om utreisetillatelse, og pågrepelse på utlendingsrettslig grunnlag vil normalt bare være aktuelt dersom utlendingen skal reise til et annet Schengenland og har plikt til å forlate Schengenområdet. I slike saker vil § 106 første ledd bokstav b (unndragelsesfare) gi tilstrekkelig hjemmel for pågrepelse. Videre vil forslaget om ny hjemmel for innbringelse i inntil fire timer (som også vil gjelde ved utreise), gi tydeligere grunnlag for å foreta strengt nødvendige undersøkelser før det besluttes ytterligere tvangsmidler.

Den foreslåtte bestemmelsen kan heller ikke anvendes i tilfeller hvor utlendingen allerede befinner seg på territoriet (dvs. ved alminnelige utlendingskontroll). I slike situasjoner kan det imidlertid være aktuelt å foreta pågrepelse på annet grunnlag, f.eks. i medhold av § 106 første ledd bokstav b (unndragelsesfare).

Straffeprosessloven § 180 gir regler om forklaringsrett ved straffeprosessuell pågrepelse. Gjennom en henvisning i utlendingsloven § 106 gjelder bestemmelsen tilsvarende i utlendingssaker. I Prop. 126 L (2016–2017) har departementet foreslått å fastsette et unntak fra forklaringsretten i de tilfeller hvor utlendingen pågripes etter å ha avgitt forklaring i forbindelse med en alminnelig utlendingskontroll (side 31–33). Departementet mener at de samme hensyn gjør seg gjeldende når en utlending stoppes i en grensekontroll. Utlendingen vil i slike situasjoner ha avgitt forklaring i forbindelse med grensekontrollen, og vil uansett ha rett til å avgi uttalelse i forbindelse med forhåndsvarsel om bortvisning/utvisning eller søknad om nødvisum. Det foreslås derfor å fastsette at det ikke skal gjelde noen særskilt forklaringsrett når utlendingen pågripes etter å ha vært stoppet i en grensekontroll.

Vilkårene i § 99 – blant annet om at det ikke må iverksettes tiltak som er uforholdsmessige - gjelder i alle saker om bruk av tvangsmidler.



I utgangspunktet skal det imidlertid helt spesielle omstendigheter til for at det vil være uforholdsmessig å holde tilbake en utlending i grensekontrollen inntil returreise er gjennomført. Det understrekes som tidligere nevnt at sakene ikke gjelder asylsøkere som anfører et beskyttelsesbehov. I praksis er det trolig i situasjoner hvor det eventuelt er behov for å holde en barnefamilie over natten at det i spesielle tilfeller kan oppstå spørsmål om det er forholdsmessig å holde familien på et utlendingsinternat.

### **5.3 Hjemmel for å pålegge meldeplikt og bestemt oppholdssted**

Det følger uttrykkelig av § 106 at det ikke er adgang til pågrepelse dersom det er tilstrekkelig med meldeplikt eller bestemt oppholdssted. Departementet foreslår å fastsette en hjemmel i § 105 for å kunne gi pålegg om bestemt oppholdssted eller meldeplikt når utlendingen har blitt stanset, innbragt eller pågrepet i forbindelse med innreise og har blitt eller mest sannsynlig vil bli bortvist eller utvist. Selv om slike pålegg ikke vil ivareta hensikten om å nekte den det gjelder innreise, vil det kunne være et nødvendig tiltak dersom helt spesielle omstendigheter innebærer at selv frihetsberøvelse i inntil 24 timer fremstår som uforholdsmessig.

### **5.4 Vedtaksmyndighet i bortvisningssaker**

For øvrig foreslås det også en presisering i utlendingsloven § 18 annet ledd om at UDI kan beslutte å tre inn som vedtaksinstans selv om loven i utgangspunktet legger vedtakskompetansen til politiet. At UDI kan tre inn som vedtaksmyndighet er noe som praktiseres allerede i dag i kraft av at UDI er overordnet klageinstans med alminnelig instruksjonsadgang også i enkeltsaker. Det er særlig i tilfeller hvor politiet uansett må oversende saken til UDI for vurdering av nødvisum eller for vurdering av utvisning, at det er praktisk at UDI selv treffer bortvisningsvedtak dersom det ikke er grunnlag for nødvisum eller utvisning. I de tilfeller UDI treffer vedtak, er det UNE som er klageinstans.

## **6. ADMINISTRATIVE OG ØKONOMISKE KONSEKVENSER**

Endringene antas ikke å føre til at vesentlig flere eller færre personer blir pågrepet og fengslet. Det legges til grunn at forslaget til regelendringer ikke vil ha vesentlige administrative eller økonomiske konsekvenser.

## 7. FORSLAG TIL LOVENDRINGER I UTLENDINGSLOVEN<sup>2</sup>

I lov 15. mai 2008 nr. 35 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her gjøres følgende endringer:

§ 18 annet ledd bokstav c og ny bokstav d skal lyde:

- c) vedtaket gjelder bortvisning etter § 17 første ledd bokstav h og l, *eller*
- d) *Utlendingsdirektoratet beslutter at saken skal avgjøres av Utlendingsdirektoratet.*

Ny § 22 skal lyde:

### § 22 *Innbringelse*

En utlending kan innbringes av politiet til politistasjon, lensmannskontor eller annet lokale som benyttes under polititjenesten når

- a) utlendingen ikke oppgir opplysninger for å bringe identiteten og lovligheten av oppholdet i riket på det rene når politiet forlanger det, eller gir opplysninger herom som det er grunn til å tvile på riktigheten av, eller
- b) utlendingen stanses i en inn- og utreisekontroll etter grenseloven § 15 og det foreligger, eller undersøkes om det foreligger, grunnlag for bortvisning eller utvisning.

Ingen må holdes tilbake lenger enn nødvendig etter denne bestemmelsen og ikke ut over 4 timer. Dersom utlendingen først var innbragt etter politiloven § 8, skal også denne tiden medregnes.

§ 105 første ledd bokstavene e og f og ny bokstav g skal lyde:

- e) utlendingens søknad om beskyttelse har blitt eller mest sannsynlig vil bli nektet realitetsbehandlet i medhold av § 32 første ledd bokstav a eller d eller femte ledd,
- f) utlendingens søknad om beskyttelse antas å være åpenbart grunnløs og skal behandles i løpet av 48 timer, *eller*
- g) *utlendingen har blitt stanset, innbragt eller pågrepet i forbindelse med innreise og har blitt eller mest sannsynlig vil bli bortvist eller utvist. Dette gjelder ikke hvis utlendingen søker beskyttelse.*

§ 106 første ledd bokstavene g og h og ny bokstav i skal lyde:

- g) utlendingens søknad om beskyttelse mest sannsynlig vil bli nektet realitetsbehandlet i medhold av § 32 første ledd bokstav a eller d eller femte ledd. Dette gjelder ikke hvis utlendingen er mindreårig eller har mindreårige barn som også har søkt *beskyttelse*,
- h) utlendingens søknad om beskyttelse antas å være åpenbart grunnløs og skal behandles i løpet av 48 timer. Dette gjelder ikke hvis utlendingen er mindreårig eller har mindreårige barn som også har søkt beskyttelse, *eller*

---

<sup>2</sup> Departementet gjør oppmerksom på at lovforslaget er tilpasset forslagene i Prop. 126 L (2016–2017) og Prop. 161 L (2016–2017).

- i) *utlendingen har blitt eller mest sannsynlig vil bli nektet innreise og bortvist eller utvist.*

§ 106 a femte ledd bokstav c skal lyde:

- c) *pågrepelse skjer etter at utlendingen har forklart seg for politiet i en alminnelig utlendingskontroll, jf. § 21, eller i en inn- og utreisekontroll, jf. grenseloven § 15.*

§ 106 b tredje ledd nytt sjette punktum skal lyde:

*Pågrepelse og internering etter § 106 første ledd bokstav i kan ikke overstige 24 timer.*